

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра міжнародних економічних відносин

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри
_____ Петрушенко Ю.М.
_____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини»
на тему «ЗОВНІШНІ ТОРГОВЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ»

Здобувача вищої освіти __4__ курсу _____ О.Ю. Сапожнікова
групи __ME-91a__

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Керівник доцент, к.е.н. _____ Л.І. Хомутенко

Суми – 2023 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра міжнародних економічних відносин

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
(спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»)
здобувачу 4 курсу, групи МЕ-91а
Сапожнікової Ольги Юріївної

1. Тема роботи: «Зовнішні торговельні відносини України та Польщі» затверджена наказом по університету від «11» травня 2023 року №0484-VI
 2. Термін подання здобувачем закінченої роботи «06» червня 2023.
 3. Мета кваліфікаційної роботи: дослідження торговельного зв'язку України з Польщею для подальшого з'ясування можливостей та проблем у цьому зв'язку.
 4. Об'єкт дослідження: є міжнародна торгівля.
 5. Предмет дослідження: зовнішні торгівельні відносини України та Польщі.
 6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах наукових праць вітчизняних та зарубіжних таких як: Григорова-Беренда Л. І., Шуба М. В., Larson J. L., Панчишин С. М., Гарбера О. Є. та інші. Також використані статистичні данні з ресурсів The Observatory of Economic Complexity, Державної служби статистики України, Світового банку. Також у роботі є посилання на міжнародні декларації та угоди.
 7. Орієнтовний план кваліфікаційної бакалаврської роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети.
- Розділ 1: Теоретична основа зовнішньої торгівлі – 05.05.2023 р.

У розділі 1: розглянуто теоретичну сутність міжнародної торгівлі та політичні відносини між Україною та Польщею.

Розділ 2: Дослідження торговельних відносин між Україною та Польщею– 23.05.2023 р.

У розділі 2 досліджено торговельні відносини між Україною та Польщею, проаналізовано торговельних партнерів України та Польщі, досліджено товарну спеціалізацію України та Польщі, та місце цих країн у світовій економіці.

Розділ 3 3 Аналіз ймовірних вигод та проблеми у торгівлі України з Польщею – 01.06.2023 р.

У розділі 3 досліджені ймовірні вигоди від торгівлі України з Польщею та вказані можливі проблеми, які можуть виникнути в процесі торгівлі.

8. Консультації щодо роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Хомутенко Л.І., доцент кафедри МЕВ	05.04.2023 р.	05.04.2023 р.
2	Хомутенко Л.І., доцент кафедри МЕВ	24.04 2023 р.	24.04 2023 р.
3	Хомутенко Л.І., доцент кафедри МЕВ	06.05.2023 р.	06.05.2023 р.

9. Дата видачі завдання: «05 » квітня 2023 року

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр

на тему

«Зовнішні торговельні відносини України та Польщі»

здобувача Сапожнікової Ольги Юріївної

Основний зміст кваліфікаційної бакалаврської роботи викладено на 26 сторінках, зокрема список використаних джерел із 40 найменувань, який розміщено на 6 сторінках. Робота містить 3 таблиці та 2 рисунка.

Україна та Польща є сусідніми країнами, що мають значний потенціал для розвитку торгівлі та економічного співробітництва. Оскільки обидві країни є членами Європейського Союзу, це створює нові можливості для розширення торгівлі та залучення інвестицій.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи полягає у дослідженні сучасного стану і визначення пріоритетних напрямів двостороннього торговельного співробітництва між Україною та Польщею. Мета роботи реалізується шляхом виконання наступних завдань:

- 1) окреслити теоретичні основи дослідження зовнішньої торгівлі
- 2) окреслити зовнішню торгівлю України та Польщі.
- 3) окреслити географічну структуру зовнішньої торгівлі України та Польщі.
- 4) проаналізувати товарну структуру торгівлі України з Польщею.
- 5) виділити можливі перспективи та проблеми торгівлі України з Польщею.

У процесі дослідження залежно від цілей і завдань були використані відповідні методи дослідження економічних процесів, серед яких аналіз, статистичні методи, узагальнення та синтез (у всіх розділах роботи).

Отримані результати кваліфікаційної бакалаврської роботи:

1. Аналіз теорій міжнародної торгівлі та інтеграції вказує на значущість цих концепцій як ключових інструментів для розуміння та пояснення економічних зв'язків між країнами. Теоретичні підходи допомагають розкрити переваги спеціалізації та вільної торгівлі, а також ефективність інтеграційних процесів. Дане обстеження має важливе значення для розробки стратегій та політик, спрямованих на підтримку інтеграції та розвитку міжнародної торгівлі.

2. Враховуючи їх географічне положення, розмір економік та обсяги зовнішньої торгівлі, Україна та Польща виступають як суттєві учасники глобальної економіки. Обидві країни мають значний потенціал для залучення іноземних інвестицій і розширення своїх можливостей у сфері експорту. Продовження співробітництва між Україною та Польщею в економічній сфері сприятиме зміцненню їх позицій на світових ринках і сприятиме стійкому економічному зростанню обох країн.

3. Аналіз взаємної торгівлі між Україною та Польщею свідчить про широку географічну розмаїтість їх торговельних партнерів. Обидві країни мають розвинуті торговельні зв'язки з країнами Європейського Союзу, а також з країнами Східної та Центральної Азії. Цей різноманітний спектр партнерів сприяє стабільності торговельних потоків та відкриває перспективи для подальшого розширення торговельних зв'язків у майбутньому.

4. Дослідження структури товарів, що обмінюються між Україною та Польщею, показує широкий спектр товарів, що присутні в торгівлі між цими двома країнами. Промислові товари, сільськогосподарська продукція, машини та обладнання активно торгуються обома країнами. Значний обсяг торгівлі цими товарами свідчить про потенціал для подальшого розвитку співробітництва та взаємовигідного обміну між Україною та Польщею.

5. Аналіз потенційних переваг та проблем в торгівлі між Україною та Польщею розкриває можливості для поліпшення співробітництва та

взаємовигідного обміну між цими двома країнами. Переваги включають різноманітність товарів, які можуть бути обмінювані, географічну близькість та історичні зв'язки, а також спільне членство в Європейському Союзі. Проте, існують виклики, такі як торговельні бар'єри, різниця у стандартах та регуляторних вимогах.

Одержані результати можуть бути використані для подальшого розвитку торговельних відносин України та Польщі у контексті їх міжнародних спеціалізацій.

Ключові слова: Міжнародні економічні відносини, міжнародна торгівля, міжнародна спеціалізація України, міжнародна спеціалізація Польщі, міжнародна торгівля України, міжнародна торгівля Польщі.

Рік виконання кваліфікаційної роботи – 2023 рік

Рік захисту роботи – 2023 рік

ЗМІСТ

Вступ.....	8
1 Теоретичні основи зовнішньої торгівлі	10
1.1 Огляд теорій міжнародної торгівлі та інтеграції.....	10
1.2 Україна та Польща в світовій економіці	13
2 Дослідження торговельних відносин між Україною та Польщею	19
2.1 Аналіз партнерів торгівлі України та Польщі	19
2.2 Аналіз товарної спеціалізації України та Польщі	23
3 Аналіз ймовірних вигод та проблеми у торгівлі України з Польщею	28
Висновки.....	36
Список використаних джерел.....	38

ВСТУП

Тема роботи є актуальною і важливою з кількох причин. Україна та Польща є сусідніми країнами з великим потенціалом для розвитку торгівлі та економічного співробітництва. Обидві країни є членами Європейського Союзу, що відкриває нові можливості для торгівлі та інвестицій. Зближення України та Польщі у контексті євроінтеграції робить тему особливо актуальною, оскільки вимагає глибокого аналізу їх торговельних відносин, переваг та проблем, а також шляхів співробітництва для взаємовигідного розвитку обох країн. Відомо, що економічна безпека та європейська інтеграція є актуальними темами для України.

Дослідження теми міжнародної торгівлі між Польщею та Україною вимагає глибокого аналізу та оцінки економічних, політичних та соціокультурних факторів, що впливають на торгівлю між цими двома країнами. Незважаючи на значний обсяг польських товарів в Україні, тема торгівлі з Польщею має скоріше системний підприємницький характер, ніж державний, проте збільшення обсягів торгівлі України з Польщею було мало вивчене у науковій літературі.

Об'єктом дослідження є українсько-польські відносини, що виникають в процесі торговельного співробітництва.

Предметом дослідження є теоретичні засади та практичні рекомендації щодо визначення пріоритетних напрямків взаємної економічної співпраці між Україною та Польщею.

Метою дослідження є дослідження сучасного стану і визначення пріоритетних напрямків двостороннього торговельного співробітництва між Україною та Польщею.

Завданнями роботи є:

- 1) окреслити теоретичні основи дослідження зовнішньої торгівлі
- 2) окреслити зовнішню торгівлю України та Польщі.
- 3) окреслити географічну структуру зовнішньої торгівлі України та Польщі.
- 4) проаналізувати товарну структуру торгівлі України з Польщею.
- 5) виділити можливі перспективи та проблеми торгівлі України з Польщею.

Для цієї бакалаврської роботи були використані такі методи дослідження, як аналіз, статистичні методи, узагальнення та синтез.

Інформаційну базу складають наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів, а також аналітичні дані The Observatory of Economic Complexity, Державної служби статистики України, Світового банку. Також у роботі є посилання на міжнародні декларації та угоди.

Тема роботи вивчалась такими науковцями, як Савельєв Є.В., Губицький Л. В., Мельник Г. М., Protsko N., Totska O.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

1.1 Дослідження теорій міжнародної торгівлі та інтеграції

У традиційному розумінні "міжнародна торгівля" - це сфера міжнародних відносин з товарами та грошовими потоками, яка охоплює зовнішню торгівлю кожної окремої країни, двосторонню або міждержавну торгівлю між двома країнами та загальну торгівлю між усіма країнами світу. У цьому контексті міжнародна торгівля включає не лише торгівлю товарами, але і послугами. Вона складається з двох основних товарних потоків - експорту та імпорту. Експорт означає продаж товарів або послуг за межі країни, включаючи реекспорт. Імпорт - купівля товарів або послуг з-за кордону, включаючи реімпорт [20].

Ключовими теоріями та теоремами, на яких базується міжнародна торгівля, є класичні та неокласичні положення економічного розвитку. Найважливіші з них включають: теорію абсолютних та порівняльних переваг, теорію Хекшера-Оліна, теорему вирівнювання цін на фактори виробництва, теорему Рибчинського, теорему Самуельсона-Джонса, теорему Стопера-Самуельса, теорію "периферійної економіки", теорію взаємного та пересічного попиту, теорію конкурентних переваг, теорію життєвого циклу продукту та модель економії на масштабах виробництва [6, 20].

Теорія абсолютних переваг Адама Сміта стверджує, що країни повинні експортувати ті товари, виробництво яких вимагає менших витрат у порівнянні з іншими країнами (абсолютна перевага), а імпортувати ті товари, виробництво яких вимагає менших витрат в інших країнах. Таким чином, міжнародна торгівля вигідна лише у випадку, коли дві країни торгують товарами, виробництво яких потребує менших витрат, ніж у торговельного партнера. Ця теорія базується на трудовій теорії вартості та виявляє переваги міжнародного поділу праці [7].

Теорія порівняльних переваг, запропонована Д. Рікардо, стверджує, що взаємовигідна торгівля можлива, навіть якщо країни не мають абсолютних переваг у виробництві певних товарів. Якщо країни спеціалізуються на виробництві товарів, виробництво яких для них є менш коштовним порівняно з іншими країнами, то торгівля буде взаємовигідною для обох країн. Таким чином, теорія порівняльних переваг розширює теорію абсолютних переваг А. Сміта [34].

Теорія Гекшера-Уліна стверджує, що кожна країна експортує ті товари, виробництво яких потребує використання відносно більш надлишкових факторів виробництва, тоді як імпортує ті товари, виробництво яких потребує відносно більш недостатніх факторів виробництва. Гекшер та Улін вважають, що фактори виробництва складаються з праці, капіталу та землі, але зосереджують свою увагу на порівнянні двох з них - праці та капіталу. В результаті, товари класифікуються як трудо- або капітало-інтенсивні. Різні країни мають різну комбінацію праці та капіталу. Отже, у країні з більшою кількістю трудових ресурсів та меншим капіталом, праця є дешевшою, ніж капітал, і навпаки. Країни вироблятимуть ті товари, які вони можуть виготовити з використанням більш доступного чинника виробництва [1].

Теорема вирівнювання цін на фактори виробництва (теорема Хекшера-Оліна-Самуельсона) була доповнена Полом Самуельсоном. Внаслідок міжнародної торгівлі ціни на гомогенні фактори виробництва в країнах, які торгують, вирівнюються як відносно, так і абсолютно. Економічна думка другої половини ХХ століття розвивала та доповнювала класичні теорії міжнародної торгівлі, а деякі нові нетрадиційні теорії використовують принципово інші підходи до трактування міжнародної торгівлі, тоді як інші розвивають окремі напрямки класичних теорій [8].

Теорема Джонса-Самуельсона стверджує, що торгівля збільшує доходи власників специфічного фактора в експортній галузі, а зменшує доходи

власників фактора, специфічного для галузей, що конкурують з імпортом. Теорема Столпера-Самуельса демонструє, що підвищення ціни на товари призводить до підвищення цін на ресурси, що використовуються більш інтенсивно в їх виробництві, та зниження цін на ресурси, які використовуються менше інтенсивно [20].

Теорема Рибчинського стверджує, що збільшення пропозиції одного з факторів виробництва викликає надпропорційний зріст виробництва та доходів у галузі, що використовує цей фактор інтенсивніше, тоді як в галузі, де цей фактор використовується менш інтенсивно, виробництво та доходи зменшуються [20].

Теорія «периферійної економіки» стверджує, що економіки країн, що належать до периферії, мають подвійний характер з двома секторами: традиційним та сучасним. Сучасний сектор повністю інтегрований у світове господарство та служить для відтворення держав "центру". Цей подвійний характер є показником недостатнього розвитку. Тому країни "третього світу" та розвинені країни є взаємозалежними. Зовнішня торгівля не може бути головним чинником економічного розвитку країн периферії. Світовий ринок не може забезпечити перерозподіл доходів, який би забезпечив користь і "центру" і "периферії" від зростання продуктивності праці [20].

Теорія взаємного попиту стверджує, що ціна імпортного товару визначається відношенням ціни експортного товару, яким можна оплатити імпорт, тому остаточне співвідношення цін при торгівлі залежить від внутрішнього попиту на товари у кожній з торгуючих країн [20].

Теорія перехресного попиту заснована на припущенні, що споживачі у країнах зі схожим рівнем доходів мають приблизно однакові потреби, тому легше експортувати ті товари, у виробництві та торгівлі якими на внутрішньому ринку накопичено значний досвід [20].

Теорія конкурентних переваг Майкла Портера стверджує, що на міжнародному ринку конкурують фірми, а не країни. Успіх на зовнішньому ринку залежить від того, як фірма створює і зберігає конкурентну перевагу, тому необхідно зрозуміти, як країна впливає на цей процес. Дослідження Майкла Портера показують, що правильно обрана конкурентна стратегія є ключем до успіху на зовнішньому ринку [12].

1.2 Політичні відносини між Україною та Польщею

Політичні відносини сучасної України та Польщі почалися 2 грудня 1991 р., коли Республіка Польща першою у світі офіційно визнала державну незалежність України. 8 січня 1992 р. між Україною та Польщею були встановлені дипломатичні відносини [2].

Розвиток відносин між Україною та Республікою Польща можна умовно розділити на трійку періодів:

1. Встановлення контактів та перші двосторонні документи (1992-1993): Під час цього періоду Україна відкрилася для польської політичної еліти та суспільства. Були встановлені контакти та підписані перші двосторонні документи. Обидві сторони досліджували потенційні можливості для співробітництва.

2. Стратегічне партнерство (1993-1999): Протягом цього періоду відносини між Україною та Польщею досягли рівня стратегічного партнерства.

3. Розвиток стратегічного партнерства (з 1999 року): З початку 1999 року розвиток стратегічного партнерства між Україною та Польщею спрямовується на задоволення національних інтересів обох країн. Польща виступає важливим союзником України в міжнародних організаціях та

регіональних об'єднаннях. Як держава-член Європейського союзу і НАТО, Польща послідовно підтримує євроінтеграційні та євроатлантичні зусилля України. Вона акцентує увагу на необхідності збереження політики "відкритих дверей" для нових країн-членів та є одним з найбільших контрибуторів Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні. Україна та Польща активно співпрацюють в питаннях енергетичної безпеки, диверсифікації джерел енергопостачання, кібербезпеки, військово-технічного співробітництва та оборони. Також відбувається зростання двосторонньої торгівлі і розвиток міжрегіонального співробітництва, а також співпраці у сфері освіти, науки, культури та молодіжних обмінів. У липні 2020 року Україна, Польща та Литва утворили регіональний формат - "Люблінський трикутник". Прикладом успішної співпраці між країнами є діяльність ЛИТПОЛУКРБРИГу імені князя Костянтина Острозького [35].

Війна російської федерації проти України, що почалася 24 лютого 2022 року, ще більше зміцнила єдність представників усіх політичних партій та сил Польщі, а також польського суспільства, в підтримці України на всіх рівнях. На міжнародній арені Республіка Польща настоює на необхідності збільшення тиску міжнародної спільноти на російську федерацію з метою негайного припинення війни проти України та відновлення територіальної цілісності української держави відповідно до міжнародно визнаних кордонів. У цьому контексті Польща активно використовує різноманітні двосторонні та багатосторонні засоби впливу на міжнародній арені, щоб підтримати Україну. Керівництво Польщі на зустрічах та переговорах, включаючи зустрічі в рамках ЄС, НАТО та інших міжнародних організацій, постійно наголошує на необхідності посилення санкцій проти російської федерації, а також наданні військової, фінансової та гуманітарної допомоги Україні [35, 40].

Економічно-політичні відносини між Україною та Польщею є важливим аспектом двосторонньої співпраці між цими двома країнами. Зглибшення

взаєморозуміння та спільних інтересів у господарській та політичній сферах сприяє зміцненню і розвитку їхнього партнерства. У сфері економіки Україна і Польща є важливими торговельними партнерами. Обсяги торгівлі між цими країнами постійно зростають, а різноманіття товарів і послуг, що обмінюються, також розширюється. Україна і Польща активно співпрацюють в галузях як сільського господарства, так і промисловості. Обидві країни сприяють розвитку торгівлі, інвестицій та спільних проектів, спрямованих на розвиток економічного потенціалу обох країн [18, 25].

Польща є одним з найбільших інвесторів в Україні. Польські компанії активно вкладають свої капітали в різні галузі української економіки, такі як промисловість, сільське господарство, будівництво та інфраструктура. Інвестиційні проекти сприяють створенню нових робочих місць і сприяють розвитку господарського потенціалу України. Загалом, економічно-політичні відносини між Україною та Польщею є динамічними і сприяють зміцненню взаємодії, розвитку торгівлі, інвестицій та спільних проектів. Обидві країни виявляють бажання підтримувати та зміцнювати своє партнерство на користь обох народів і сприяти стабільності і процвітанню у регіоні [16, 17].

У 2021 році Україна була 51 економікою у світі за ВВП (поточні дол. США), 47 – за загальним експортом, 49 – за загальним імпортом, 103 – за ВВП на душу населення (поточні дол. США.) і займала місце 44 за індексом економічного розвитку (ЕІ). Основними експортними товарами України у 2021 році були: залізна руда (6,83 млрд. доларів США), олія (6,34 млрд. доларів США), пшениця (5,87 млрд. доларів США), кукурудза (5,86 млрд. доларів США) і залізні напівфабрикати (4,08 млрд. доларів США), які експортувалися переважно до Китаю (8,09 млрд. доларів США), Польщі (5 млрд. доларів США), Туреччини (4,12 млрд. доларів США), росії (3,61 млрд. доларів США) та Італії (3,36 млрд. доларів США). При цьому Україна найбільше імпортувала за 2021 рік: нафтопродукти (5,63 млрд. доларів США), автомобілі (4,1 млрд.

доларів США), нафтовий газ (3,26 млрд. доларів США), упаковані ліки (2,26 млрд. доларів США) і вугільні брикети (2,09 млрд. доларів США). Ці товари імпортувалися переважно з Китаю (10,4 млрд. доларів США), росії (8,13 млрд. доларів США), Польщі (7,07 млрд. доларів США), Німеччини (6,42 млрд. доларів США) і Білорусі (4,74 млрд. доларів США) [8].

Україна є важливим гравцем на світовому ринку, займаючи 52-е місце за обсягом зовнішньої торгівлі в світі. Україна є виробником різноманітних товарів, таких як сталь, продукти харчування, машинобудівні вироби, хімічні продукти та багато іншого. Проте Україна стикається з деякими складнощами у зовнішній торгівлі. Зокрема, Україна має високу залежність від експорту зерна та інших сировинних товарів, а ціни на ці товари можуть коливатися. Крім того, Україна має проблеми з конкурентоспроможністю своїх виробів на зовнішньому ринку, що обмежує її можливості для розвитку експорту. Незважаючи на ці складнощі, Україна активно працює над розвитком своєї зовнішньої торгівлі. Україна підписала численні угоди про вільну торгівлю з іншими країнами, в тому числі з Європейським Союзом, Туреччиною, Ізраїлем та іншими країнами. Крім того, Україна активно співпрацює зі своїми торговельними партнерами з метою розвитку експорту та залучення іноземних інвестицій [15].

Для забезпечення розвитку економіки України через використання зовнішніх можливостей, важливо мати національну стратегію зовнішньоекономічної інтеграції та безумовно дотримуватися її. Зовнішньоекономічна інтеграція сама по собі не гарантує успіху, але відкриває шлях до досягнення позитивних результатів. Наприклад, інтеграція в СОТ сприятиме реструктуризації вітчизняної економіки з метою підвищення конкурентоспроможності продукції та забезпечення успішної конкуренції на зовнішніх ринках та з імпортом [31].

У 2021 році Польща була 21 економікою у світі за ВВП (поточні долари США), 22 місцем за загальним експортом, 17 місцем за загальним імпортом, 47 економікою за ВВП на душу населення (поточні долари США)); займає 28 за індексом економічного розвитку (ЕІ) [10].

Основні статті експорту Польщі - це автомобілі; частини та аксесуари (8701 до 8705) (14,6 млрд. доларів США), електричні батареї (8,74 млрд. доларів США), сидіння (6,98 млрд. доларів США), інші меблі (6,73 млрд. доларів США) і відеодисплеї (6,32 млрд. доларів США), експорт здебільшого до Німеччини (89,4 млрд. доларів США), Чехія (19 млрд. доларів США), Франція (18,5 млрд. доларів США), Великобританія (16,7 млрд. доларів США) та Італія (15,1 млрд. доларів США). У 2021 році Польща була найбільшим у світі експортером тютюнових виробів (4,19 млрд. доларів США), дерев'яних ящиків (963 млн), бритвених лез (898 млн), заморожених фруктів і горіхів (702 млн) і газет (556 млн). Найбільше імпортує Польща: автомобілі (11,3 млрд. доларів США), сира нафта (9,94 млрд. доларів США), автомобілі; частини та аксесуари (8701 до 8705) (9,59 млрд. доларів США), радіомовне обладнання (7,37 млрд. доларів США) і упаковані медикаменти (5,78 млрд. доларів США), імпортовані переважно з Німеччини (84,2 млрд. доларів США), Китаю (45,8 млрд. доларів США), Нідерландів (19,2 млрд. доларів США), Італії (19,1 млрд. доларів США) і Чехії (14,7 млрд. доларів США) [10].

У 2021 році Польща експортувала в Україну 7,07 млрд. доларів США. Основними товарами, які Польща експортувала в Україну, є автомобілі (361 млн), змішані мінеральні або хімічні добрива (136 млн) і вантажівки (130 млн). Протягом останніх 26 років експорт Польщі в Україну зріс у річному обчисленні на 9,23%, з 712 мільйонів доларів у 1995 році до 7,07 мільярдів доларів у 2021 році [9].

У 2021 році Україна експортувала до Польщі 5 млрд. доларів США. Основними продуктами, які Україна експортувала до Польщі, були залізна руда

(533 млн), гарячекатаний чавун (466 млн) та ізолюваний дріт (300 млн). Протягом останніх 26 років експорт України до Польщі зріс у річному обчисленні на 12,2%, з 251 млн доларів США у 1995 році до 5 млрд. доларів США у 2021 році [9].

2 ДОСЛІДЖЕННЯ ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ПОЛЬЩЕЮ

2.1 Україна та Польща в світовій економіці

У сучасному глобалізованому світі торгівля відіграє ключову роль у розвитку національних економік та зміцненні міжнародних відносин. Розуміння товарної та географічної структури торгівлі між країнами має велике значення для визначення напрямків економічного співробітництва, виявлення переваг та недоліків торговельних відносин, а також розроблення ефективних стратегій розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

У контексті України та Польщі, двох сусідніх країн Центральної Європи, аналіз товарної та географічної структури торгівлі набуває особливої важливості, оскільки вони володіють значним потенціалом та перевагами, які сприяють розвитку торговельних відносин між ними. Географічна близькість є вагомим фактором, оскільки вона сприяє зручному та швидкому транспортуванню товарів між двома країнами. Наявність спільного кордону та історичних зв'язків також сприяють зближенню та співпраці між Україною та Польщею. Особливо важливим фактором є членство обох країн в Європейському Союзі. Це відкриває широкі можливості для торговельних відносин між Україною та Польщею та сприяє створенню спільних торговельних угод та політик. Членство в ЄС сприяє зменшенню митних бар'єрів, спрощенню процедур імпорту та експорту, а також забезпечує використання спільних стандартів та регуляторних вимог, що сприяє полегшенню торгівлі між обома країнами. Також варто відзначити, що Україна та Польща є важливими ринками одна для одної. Обидві країни мають значний внутрішній попит на товари та послуги, що створює потенціал для розвитку

двосторонньої торгівлі. Важливо враховувати специфіку ринків та споживачів в кожній країні, адаптувати товари та послуги до їхніх потреб і вимог.

Таблиця 2.1 – 15 найбільших торговельних партнерів України за 2017-2021 роки, тис. дол. США [5].

	2017	2018	2019	2020	2021
Китай	2039327,6	2200147,4	3593093,9	7099948,1	8003562,7
Польща	2724589,7	3257248,5	3295846,6	3272683,1	5227413,1
Туреччина	2519134,4	2352356,0	2619024,9	2436266,9	4142633,7
Італія	2469477,2	2628763,8	2418875,4	1928906,3	3469269,2
російська федерація	3936464,3	3652603,7	3242815,8	2705977,1	3414088,0
Німеччина	1754185,7	2208355,5	2383003,1	2071739,4	2866373,4
Індія	2205656,2	2175941,3	2024052,4	1972095,3	2494435,6
Нідерланди	1676127,4	1603531,1	1848424,7	1802205,9	2262530,2
Єгипет	1831312,9	1556938,4	2254076,7	1617763,6	1944564,0
Іспанія	1260055,3	1369890,1	1500801,3	1250213,7	1677241,7
Угорщина	1326389,2	1646045,9	1562809,4	1263810,4	1622073,1
США	828136,7	1111359,4	978635,3	983942,0	1610459,5
Румунія	841609,8	932648,6	1005591,3	1080954,2	1543445,3
білорусь	1142896,9	1304196,7	1549840,8	1335266,9	1479567,0
Чехія	715165,1	878035,7	920901,6	826278,3	1414558,4

Згідно з таблицею 2.1, протягом останніх п'яти років Китай виступає як один з найважливіших торговельних партнерів України. Обсяг торгівлі між цими країнами зростає практично з кожним роком, досягнувши значного піку у 2021 році. Результати свідчать про зміцнення економічного співробітництва між Україною та Китаєм та потенціал для подальшого розвитку цих відносин. Польща також є важливим торговельним партнером для України, і хоча обсяги торгівлі виявляли коливання протягом розглянутого періоду, загалом вони показують стабільний ріст. Це свідчить про існуючі потенціали та переваги співробітництва між цими двома країнами.

Інші країни, такі як Туреччина, Італія, російська федерація та Німеччина, також мають значний вплив на торговельні відносини України. Хоча деякі з них можуть відзначати незначні зміни в обсягах торгівлі, загальна тенденція залишається позитивною. Очевидно, що у 2022 році частка рф зменшилася. З

іншого боку, таблиця також відображає зменшення обсягів торгівлі з країнами, які стикалися з економічними труднощами, наприклад, Іспанією та Румунією. Такі зміни можуть бути пов'язані зі структурними змінами на ринках та економічними перетвореннями в цих країнах.

Таблиця 2.2 - 15 найбільших торговельних партнерів Польщі за 2017-2021 роки, тис. дол. США [11]

	2016	2017	2018	2019	2020
Німеччина	53033745,4	60209648,7	73691774,7	69224851,6	73512693,8
Чехія	12749502,6	14051808,1	16657344,0	15503205,8	15029806,3
Велика Британія	12979529,9	14071242,4	16198245,2	15236621,6	14567926,0
Франція	10784784,2	12342727,5	14518561,9	14630816,1	14191213,2
Нідерланди	8669198,0	9585825,5	11834130,7	11029533,0	10783355,6
Італія	9421859,9	10856023,2	12043729,2	11653917,1	10731047,2
російська федерація	5787194,5	6946616,5	8008860,5	7864094,6	7607579,6
США	4810380,5	6140474,5	7283604,9	7333774,2	7318099,3
Швеція	5650646,7	6038312,1	7258856,7	6955985,9	7297897,4
Іспанія	5429035,6	6074736,9	6722818,1	6536537,4	6437049,5
Угорщина	5175743,3	5800800,7	6986545,6	6979330,5	6381986,8
Словакія	4732433,0	5471197,7	6734402,6	6575953,1	6322787,7
Бельгія	4186711,0	4798352,3	6105069,1	5924986,8	6096653,7
Україна	3834131,8	4784483,8	5271783,3	5291725,5	5659490,6
Румунія	3486444,0	4084856,6	5373245,9	5372581,4	5276969,1

Згідно з таблицею 2.2, найбільшим торговельним партнером Польщі за період з 2016 по 2020 роки була Німеччина. Чехія, Велика Британія, Франція та Нідерланди також були значними торговельними партнерами Польщі протягом цього періоду. Вони мають стабільні торговельні зв'язки з Польщею, хоча є невелике зменшення обсягу торгівлі в 2020 році порівняно з 2018-2019 роками.

Україна та Польща підтримують значний обсяг торгівлі з країнами, такими як США, Італія, Іспанія, Угорщина, Словакія, Бельгія та інші країни Європейського Союзу. Однак, варто зазначити, що відбувається різна динаміка в обсягах торгівлі між Польщею та цими країнами протягом розглянутого періоду. Це може бути пов'язано з факторами, такими як економічна

кон'юнктура, зміни в зовнішньоекономічних політиках, а також особливостями товарних потоків між країнами [37].

Аналізуючи динаміку торгівлі між Україною та Польщею, можна зробити висновок, що Україна відносно експортує менше товарів до Польщі, ніж Польща до України. Цей розрив в експортних обсягах може бути пояснений різними факторами. Польща, як розвинута країна з розвинутою промисловістю, має широкий асортимент товарів, які вона може пропонувати на міжнародному ринку. В той же час, Україна, хоча також є великим виробником та експортером, може стикатися з певними викликами, такими як обмежена конкурентоспроможність або внутрішні економічні фактори. Однак, важливо зауважити, що обсяги торгівлі між Україною та Польщею в цілому зростають, що свідчить про покращення торговельних зв'язків між цими двома країнами. Цей процес може бути додатково підсилений заходами, спрямованими на збільшення економічної співпраці, зниження торговельних бар'єрів та підтримку підприємництва [13, 14, 22].

Україна та Польща підтримують активні торговельні зв'язки, проте існує деяка нерівномірність в обсягах торгівлі між ними. Польща є основним торговельним партнером України серед країн Європейського Союзу. Обсяг торгівлі між цими країнами значно перевищує обсяги з іншими країнами регіону. Німеччина також має значний вплив на торгівлю України, але у порівнянні з Польщею її обсяги менші. Додатковою характеристикою географічної структури торгівлі є залежність від ринків Східної Європи та країн СНД. Україна має значну частку експорту до цих регіонів, що може бути зумовлено географічними та історичними зв'язками, а також спільною спадщиною колишнього Радянського Союзу.

2.2 Аналіз товарної спеціалізації України та Польщі

Одним з ключових аспектів, який детально досліджується в аналізі торговельних відносин між Україною та Польщею, є товарна структура, яка відображає особливості та характер обміну товарами та послугами між цими двома країнами. Аналіз товарної структури дозволяє краще зрозуміти головні групи товарів та їх обсяги, що є об'єктом торгівлі між Україною та Польщею, а також оцінити динаміку цього обміну протягом часу.

Важливо також враховувати динаміку товарної структури торгівлі між Україною та Польщею. Аналіз змін у складі торговельних потоків допомагає виявити тенденції та зміни в пріоритетах країн у взаємному обміні товарами та послугами. Наприклад, можливо виявити зростання або зменшення обсягів торгівлі окремими товарними групами, виявити нові експортні або імпортні ніші, а також оцінити ефективність та конкурентоспроможність певних секторів економіки обох країн у контексті торговельних відносин.

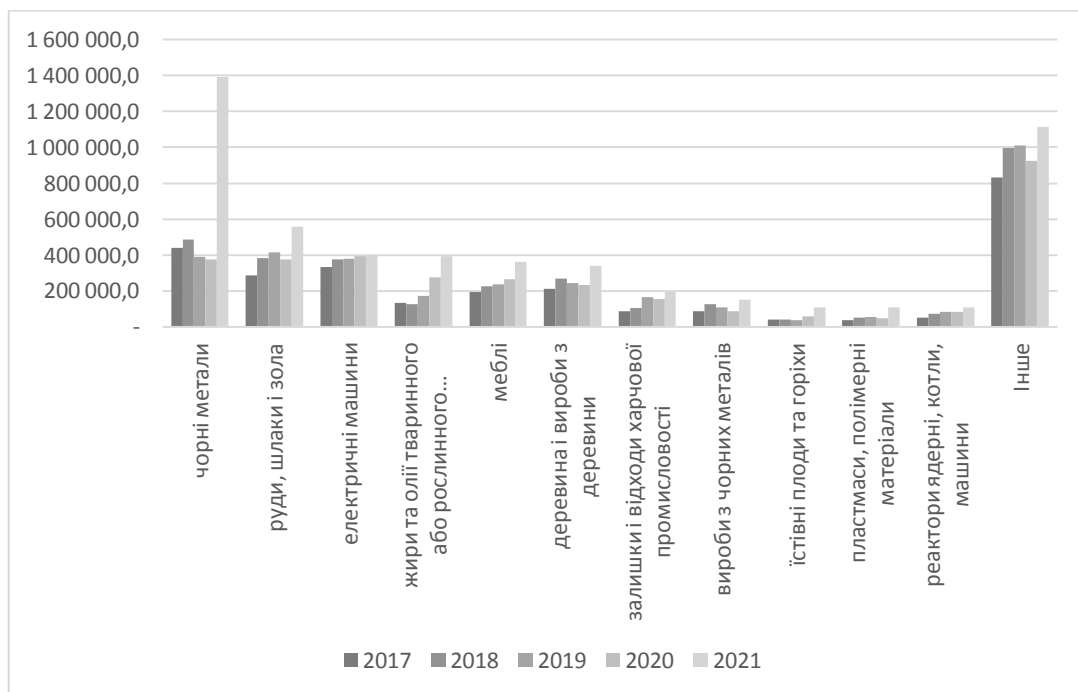

Рисунок 2.1 – Товарна структура експорту України до Польщі у 2017-2021 роках [30]

Можна зробити висновок, що товарна структура експорту України до Польщі у 2021 році має цікаві особливості. Найбільш значущими категоріями товарів в експорті є чорні метали, руди, шлаки і зола, а також електричні машини. Вони представлені великими обсягами та вартістю, що свідчить про їх важливість у торговельних відносинах між двома країнами. Також помітними категоріями товарів є жири та олії тваринного або рослинного походження, меблі, деревина і вироби з деревини. Вони також внесли значний внесок у загальну вартість експорту, що свідчить про існуючий попит на ці товари на ринку Польщі.

Україна та Польща підтримують широкий спектр товарних відносин, які включають не лише наземний транспорт та полімерні матеріали, але й інші товарні позиції. Зокрема, зауважується експорт залишків та відходів харчової промисловості, виробів з чорних металів, їстівних плодів та горіхів, реакторів ядерних, котлів та машин. Хоча обсяги цих товарів можуть бути меншими порівняно з основними категоріями експорту, вони все ж відображають різноманітність та значимість торговельних зв'язків між двома країнами.

Товарна структура експорту з України до Польщі відображає певні особливості та потенціал розвитку торговельних відносин між двома країнами. Сирі матеріали та аграрні продукти становлять значну частину українського експорту, однак також варто відзначити наявність технологічних товарів, зокрема в категоріях "електричні машини", "реактори, ядерні котли, машини" та інші. Це свідчить про певні тенденції попиту на такі товари в Польщі, але може також вказувати на потребу вдосконалення конкурентоспроможності українських технологічних товарів на міжнародному ринку.

Загалом, різноманітність товарних категорій відображає специфіку та динаміку торговельних відносин між двома країнами, включаючи індустриальні товари, які займають провідні позиції в експорті.

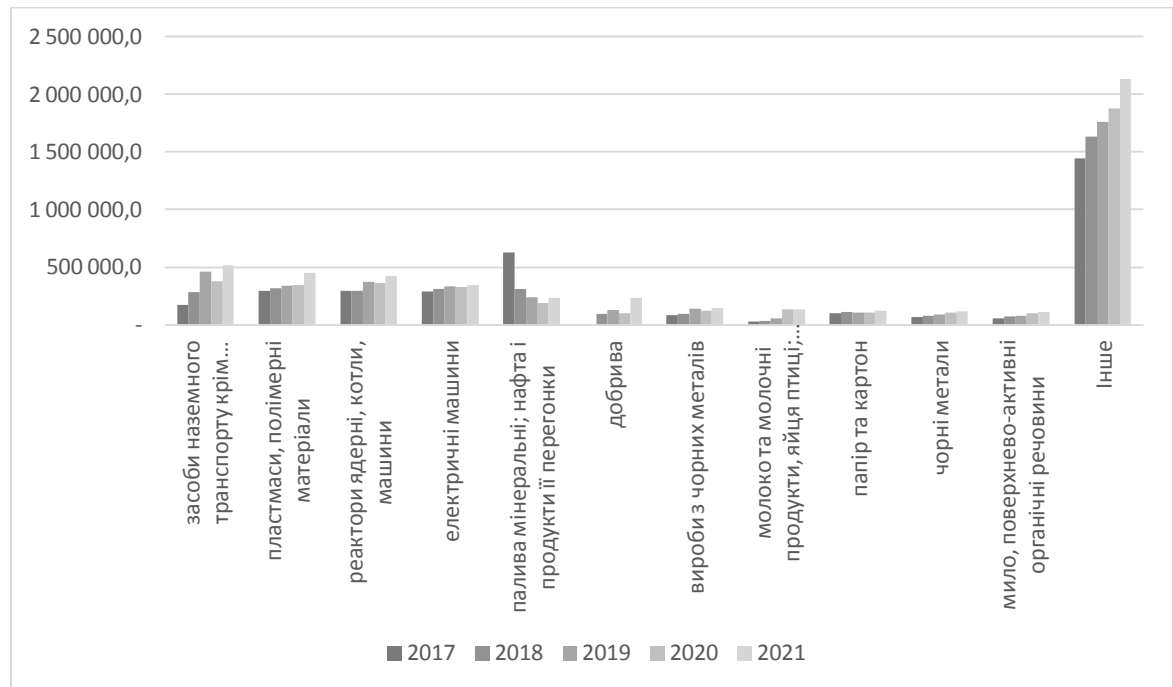

Рисунок 2.2 – Товарна структура експорту Польщі до України у 2017-2021 роках [30]

Згідно з рисунком 2.2, засоби наземного транспорту, за обсягом експорту, є найбільш значущою категорією товарів з Польщі до України у 2021 році, з вартістю 516686,0 тис. дол. США. Це свідчить про значну важливість торговельного обміну в цій галузі між двома країнами.

Пластмаси та полімерні матеріали також мають високий обсяг експорту до України з Польщі, з вартістю 449012,7 тис. дол. США. Це вказує на інтенсивну торгівлю цими матеріалами між двома країнами та можливості для подальшого розвитку цього сектора. Реактори ядерні, котли, машини, а також електричні машини також представлені в значній кількості в товарній структурі експорту. Це вказує на наявність високотехнологічного обладнання, яке експортується з Польщі до України. Інші значущі категорії товарів у товарній структурі експорту Польщі до України включають палива мінеральні, добрива,

вироби з чорних металів, молоко та молочні продукти, папір та картон, чорні метали, мило та поверхнево-активні органічні речовини. Ці категорії товарів також сприяють розвитку двосторонньої торгівлі та відображають важливі галузі співробітництва між двома країнами.

Засоби наземного транспорту, такі як автомобілі, мотоцикли, автобуси тощо, становлять значну частку експорту Польщі до України. Це свідчить про популярність польських транспортних засобів на українському ринку. Пластмаси та полімерні матеріали є важливими компонентами виробництва різних товарів у різних секторах економіки. Експорт цих матеріалів з Польщі до України свідчить про співпрацю у галузі виробництва пластикових виробів та інших полімерних матеріалів. Реактори ядерні, котли, машини та електричні машини також представлені в значній кількості в експортній структурі. Це вказує на інтенсивну торгівлю технологічним обладнанням та промисловими машинами між Польщею та Україною.

Отже, при аналізі товарної структури експорту Польщі до України можна відзначити різноманітність та важливість різних галузей торгівлі між цими двома країнами. Польща активно експортує різні товари до України, що свідчить про широкий спектр співробітництва та попиту на різні продукти на українському ринку. Одна з головних галузей, яка є значним компонентом експорту Польщі до України, - це наземний транспорт. Польща володіє розвинутою транспортною інфраструктурою та виробництвом транспортних засобів, що створює можливості для постачання автомобілів, вантажних засобів та інших транспортних засобів на український ринок. Також слід відзначити важливу роль полімерних матеріалів у торгівлі між Польщею та Україною. Польські компанії поставляють полімерні матеріали, такі як пластикові вироби та упаковка, які знаходять широке застосування у різних галузях української економіки. Технологічне обладнання та промислові товари також мають значну вагу в товарній структурі експорту Польщі до України. Це може включати

машини, устаткування, електроніку та інші вироби, які використовуються у промислових процесах та виробництва. Ці різноманітні галузі товарної структури експорту Польщі до України вказують на наявність широкого спектру співробітництва та обміну товарами між двома країнами. Важливо враховувати ці фактори при розвитку та зміцненні торговельних відносин між Україною та Польщею.

3 АНАЛІЗ ЙМОВІРНИХ ВИГОД ТА ПРОБЛЕМИ У ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ З ПОЛЬЩЕЮ

Географічне розташування України та Польщі забезпечує зручний доступ до ринків Європи та споживачів. Обидві країни мають кордон з Європейським Союзом, що дає можливість використовувати переваги торгівлі з країнами-членами ЄС. Польща, як одна з найбільших економік Східної Європи, відіграє важливу роль у регіональній торгівлі, що створює сприятливі умови для розвитку торговельних зв'язків з Україною. Обсяг торгівлі між Україною та Польщею вже є значним і постійно зростає. За останні роки обсяги торгівлі між країнами значно збільшилися, що свідчить про позитивну динаміку торговельних відносин. Польща стала одним з найбільших торговельних партнерів України, і обидві країни мають інтерес до подальшого зміцнення цього партнерства. Збільшення обсягів торгівлі може призвести до економічного зростання обох країн і зміцнення їхньої позиції на регіональних та світових ринках. Природні ресурси та промислові можливості України та Польщі також створюють певні ймовірні вигоди для торгівлі, які описані у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Вигоди та проблеми в торгівлі України з Польщею

Вигоди в торгівлі України з Польщею	Проблеми в торгівлі України з Польщею
1. Сприятливе географічне розташування, що сприяє зручному доступу до ринків та споживачів	1. Існування митних та торговельних бар'єрів, таких як високі митні збори та обмеження на імпорт/експорт
2. Розширений торговельний обсяг та існуючі зв'язки між країнами	2. Різниця у стандартах та регуляторних вимогах, що створює перешкоди та вимагає гармонізації
3. Комплементарність виробництва, що створює можливості для взаємовигідної співпраці	3. Валютні ризики та вплив валютних коливань на торгівлю
4. Членство в Європейському Союзі та спільні торговельні угоди	4. Конкуренція з іншими країнами, які поставляють схожі товари та послуги
5. Політичні та економічні стабільність країн	5. Граничні транспортні зв'язки, які можуть

Україна багата на сільськогосподарські продукти, енергетичні ресурси та металургійну промисловість, тоді як Польща має розвинену автомобільну, хімічну та машинобудівну галузі. Це створює можливості для взаємовигідного обміну товарами та послугами, що сприяє розвитку торговельних відносин між країнами. Однак, разом з ймовірними вигодами торгівлі, існують і проблеми, які потребують уваги. Наприклад, нерівномірність у рівні розвитку галузей промисловості та різниця в стандартах та регуляторних вимогах можуть створювати перешкоди у взаємній торгівлі. Досягнення рівноправних умов для торгівлі та розв'язання спільних проблем є важливим завданням для покращення торговельних відносин між Україною та Польщею. Проте у процесі євроінтеграції Україна та Польща можуть мати спільні стандарти та регуляторні умови, що позитивно вплинуть на економіку обох країн.

Україна та Польща мають розвинуті науково-технічні та інноваційні сектори, що створює можливості для спільного розвитку та технологічного обміну. Обидві країни активно інвестують у наукові дослідження та розвиток високотехнологічних галузей, таких як інформаційні технології, біотехнології та енергоефективність. Використання цього потенціалу може сприяти створенню інноваційних рішень та підвищенню конкурентоспроможності обох країн у глобальних ринкових умовах [4].

Україна та Польща визначають одне одного як стратегічних партнерів та важливих торговельних партнерів. Обидві країни мають інтерес до розширення економічного співробітництва та поглиблення торговельних зв'язків. Розвиток довгострокових стратегічних партнерств може сприяти вирішенню спільних викликів та забезпеченню стабільного та сталого економічного розвитку обох країн. Загалом, співпраця та торгівля між Україною та Польщею має великий потенціал для зміцнення економічного зростання та покращення конкурентоспроможності обох країн [3].

Гармонізація стандартів та регуляторних вимог може сприяти полегшенню торгівлі між Україною та Польщею. Це може включати узгодження вимог до якості та безпеки товарів, встановлення спільних стандартів у сфері здоров'я та безпеки на робочому місці, а також спільні процедури сертифікації та випробувань [21].

Важливим аспектом є сприяння взаєморозумінню між українськими та польськими бізнес-спільнотами, що допоможе вирішити питання торговельних бар'єрів на комерційному рівні. Заохочення діалогу, обміну інформацією та партнерства між підприємствами обох країн може сприяти розумінню вимог та особливостей кожного ринку та сприяти зміцненню торговельних зв'язків.

Україна та Польща активно конкурують на світових ринках з іншими країнами, які також постачають схожі товари та послуги. Ця конкуренція може впливати на їхню конкурентоспроможність та питому вагу у міжнародній торгівлі. Для збереження та зміцнення своїх позицій на ринку, Україна та Польща повинні постійно працювати над покращенням якості своїх товарів та послуг, впроваджувати інновації, вдосконалювати свої виробничі процеси та ефективність управління. Проте у торгівлі між собою географічна близькість відіграє важливу роль у зменшенні логістичних витрат, що призводить до зменшення цін на товари. Тому скоріше за все, незважаючи на конкуренцію з іншими країнами торговий вектор Україна-Польща буде мати все більшу вагу для обох країн.

Існування різних обмежень на кордоні між Україною та Польщею може ускладнювати швидку та ефективну доставку товарів та послуг між країнами. Часові затримки на кордоні, бюрократичні процедури, обмеження у руху транспорту - все це може створювати труднощі для бізнесу і впливати на загальний обсяг торгівлі між Україною та Польщею. Для полегшення транспортних зв'язків, країни повинні зосередитися на співробітництві, спрощенні митних процедур, вдосконаленні логістичної інфраструктури та

забезпеченні швидкого та безперешкодного руху товарів та послуг через кордон. Проте ці процеси вже почалися, тому ця проблема буде вирішена у найближчому майбутньому [29, 32].

Польща також має вигоди у збільшенні кооперації з Україною. Україна є одним з найбільших ринків споживання в Східній Європі зі значним попитом на різноманітні товари та послуги. Це надає польським компаніям можливість збільшити обсяги експорту та розширити свою клієнтську базу. Україна має значний потенціал для інвестицій з боку польських компаній. В Україні існує широкий спектр галузей, які приваблюють інвесторів, включаючи енергетику, інфраструктуру, сільське господарство та інші сектори. Це надає польським підприємствам можливість розширити свою присутність на ринку та отримати прибуток від інвестиційних проектів.

Співпраця між Україною та Польщею у контексті розвитку спільної логістики та інфраструктури може мати значний вплив на полегшення транспортування товарів та послуг між двома країнами. Поліпшення логістичних процесів та інфраструктурних зв'язків між Україною та Польщею може призвести до наступних переваг:

- 1) Спільна робота над розвитком логістики та інфраструктури дозволить зменшити час, необхідний для перевезення товарів між Україною та Польщею. Оптимізація маршрутів, вдосконалення транспортних систем та залучення нових технологій можуть значно прискорити доставку та забезпечити більш ефективну торгівлю.

- 2) Розвиток спільної логістики та інфраструктури дозволить зменшити витрати на транспортування товарів та послуг між Україною та Польщею. Ефективніші маршрути, використання спільних логістичних центрів та спільного транспорту можуть допомогти знизити витрати на паливо, транспортні послуги та інші логістичні витрати.

3) Спільна логістика дозволить забезпечити легший доступ до ринків для польських та українських підприємств. Поліпшення транспортних зв'язків та логістичних послуг сприятиме розширенню ринків збуту та залученню нових клієнтів для бізнесу обох країн. Наприклад, польські товари можуть доставлятися до українських портів, звідки вони будуть експортуватися через чорноморський регіон, та українські товари можуть доставлятися до польських портів, і експортуватися через балтійський регіон.

4) Створення нових робочих місць у логістичних секторах, збільшення обсягу торговельних операцій та покращення ефективності бізнес-процесів сприятимуть зростанню економіки та зміцненню торговельних відносин між Україною та Польщею.

Аналізуючи ймовірні вигоди та проблеми у торгівлі між Україною та Польщею, можна підкреслити, що обидві країни мають потенціал для ефективної співпраці. Географічна близькість, історичні зв'язки та членство в Європейському Союзі створюють сприятливі умови для розвитку торговельних відносин. Проте, існують певні проблеми, які поступово вирішуються урядами двох країн.

Україна та Польща - це дві країни, які були на однаковому економічному старті як пострадянські держави. Однак, у Польщі економіка була менш залежною від колишнього Радянського Союзу, менше централізованою та мала вищий рівень приватної власності, на відміну від України, де приватної власності було мало. Це дозволило польській економіці ефективно інтегруватися в глобальну економіку та розвиватися швидше. Зовнішньоекономічні відносини між країнами будувалися на двох рівнях: поліпшення форм співпраці (торгівля, інвестиції, технологічний обмін тощо) та участь в європейських інтеграційних процесах, що відкривають нові перспективи та є гарантом економічної безпеки [38].

Сучасні міжнародні економічні відносини мають важливе значення, але для стабільного розвитку глобальної економіки необхідна міцна правова основа. Українсько-польське економічне співробітництво базується на міждержавних та міжурядових угодах, які охоплюють різні аспекти зовнішньоекономічних відносин. Україна та Польща є найбільшими державами в Центрально-Східній Європі, а добросусідські відносини між ними в економічній сфері є запорукою стабільного розвитку всього регіону. У 90-х роках ХХ століття спостерігалася нерівномірність розвитку економічних систем двох країн, тому становлення економічної співпраці відбувалося повільними темпами. Основним документом, який регулював українсько-польські економічні відносини на початку 1990-х років, була Декларація про принципи та основні напрямки розвитку українсько-польських відносин, підписана 13 жовтня 1990 року. Цей документ акцентував на політичних питаннях співробітництва і містив загальні положення щодо економічного спрямування. Обидві сторони підкреслювали першорядну важливість економічного співробітництва. У подальшому конкретне визначення завдань співпраці доручено урядам обох країн [24].

Сучасні міжнародні економічні відносини мають важливе значення, але для стабільного розвитку глобальної економіки необхідна міцна правова основа. Українсько-польське економічне співробітництво базується на міждержавних та міжурядових угодах, які охоплюють різні аспекти зовнішньоекономічних відносин. Україна та Польща є найбільшими державами в Центрально-Східній Європі, а добросусідські відносини між ними в економічній сфері є запорукою стабільного розвитку всього регіону. У 90-х роках ХХ століття спостерігалася нерівномірність розвитку економічних систем двох країн, тому становлення економічної співпраці відбувалося повільними темпами. Основним документом, який регулював українсько-польські економічні відносини на початку 1990-х років, була Декларація про принципи та основні напрямки розвитку українсько-польських відносин, підписана 13 жовтня 1990 року. Цей документ акцентував

на політичних питаннях співробітництва і містив загальні положення щодо економічного спрямування. Обидві сторони підкреслювали першорядну важливість економічного співробітництва. У подальшому конкретне визначення завдань співпраці доручено урядам обох країн [23, 39].

В цілому, економічне співробітництво між Україною та Польщею з часом зростало та розвивалося. У 2007 році було підписано Угоду між Україною та Польщею про стратегічне партнерство, яка сприяла поглибленню співпраці у багатьох сферах, включаючи економіку, торгівлю, енергетику та транспорт. На сьогоднішній день Польща є одним з найбільших та найважливіших торгових партнерів України. Згідно з даними Міністерства економіки України, у 2020 році обсяг торгівлі між Україною та Польщею склав понад 8 мільярдів доларів США. Польща є важливим інвестором в Україні, а також партнером у спільних проектах у галузі енергетики та транспорту. Незважаючи на досягнення в економічному співробітництві, існують питання, які потребують подальшої уваги та розв'язання. Наприклад, продовжуються дискусії щодо транспортного сполучення між Україною та Польщею через польський коридор, який є важливим шляхом для експорту українських товарів до Європи. Також важливими питаннями є співпраця у галузі енергетики та розвиток спільних проектів у цій сфері [24].

Загалом, економічне співробітництво між Україною та Польщею є важливим елементом стабільності та розвитку регіону Центральної та Східної Європи. Для подальшого розвитку співпраці важливо продовжувати підтримувати міждержавні партнерські відносини [26].

Українці, що працюють в Польщі, становлять значну частину робочої сили в країні, а притік українських мігрантів в Польщу збільшився в останні роки завдяки лібералізації візового режиму з ЄС. Це принесло економічну вигоду для обох країн і знизило рівень безробіття в Україні. Однак, зростання міграційних потоків потребує уважного регулювання, щоб запобігти

негативному сприйняттю українців у Польщі та зменшити ризик ксенофобії [33].

Польща та Україна також співпрацюють в енергетичній сфері, де забезпечують енергетичну безпеку в Європі. Це досягається завдяки диверсифікації постачань природного газу, транзиту російського газу територією України та відкриттю європейського ринку для скрапленого газу із США. Польща забезпечує собі незалежність від російського газу завдяки будівництву LNG-терміналу та запуску «Балтійського газопроводу». Польща і Україна також були проти будівництва газопроводу Північний потік-2, зважаючи на його негативний вплив на безпеку України [36].

Проте, незважаючи на міграційну проблему, уряд Польщі зацікавлений у формуванні стійких політичних та торговельних відносин з Україною, особливо під час війни. Варшава демонструє свою готовність не ставити жодних умов для України та не вимагати жодної компенсації навіть у випадку надання символічної допомоги. Крім того, Варшава вказує на свою готовність взяти на себе будь-які проблеми у взаємовідносинах, та сприяє надходженню українських товарів на світовий ринок через свої кордони [27, 28].

ВИСНОВКИ

Огляд теорій міжнародної торгівлі та інтеграції показує, що ці концепції є важливими інструментами для розуміння та пояснення економічних зв'язків між країнами. Теорії допомагають пояснити переваги спеціалізації та вільної торгівлі, а також ефективність інтеграційних процесів. Цей огляд важливий для розробки стратегій та політик, спрямованих на підтримку інтеграції та розвитку міжнародної торгівлі.

Україна та Польща є важливими гравцями в світовій економіці, враховуючи їх географічне розташування, розмір економік та рівень експортно-імпорتنих операцій. Обидві країни мають значний потенціал для залучення іноземних інвестицій та розширення експортних можливостей. Продовження співпраці між Україною та Польщею у галузі економіки сприятиме зміцненню їх позицій на світових ринках та сприяє стійкому економічному розвитку обох країн.

Проблеми та перспективи розвитку зовнішньоторговельних відносин між Україною та Польщею становлять складну суперечливу картину. Незважаючи на існуючі торговельні бар'єри та конкуренцію з іншими країнами, співпраця між Україною та Польщею в сферах логістики, інфраструктури та торговельних угод може сприяти збільшенню обсягів торгівлі та зміцненню економічних зв'язків.

Аналіз взаємної торгівлі України та Польщі вказує на широку географічну розмаїтість їхніх торговельних партнерів. Обидві країни мають розвинуті торговельні зв'язки з країнами Європейського Союзу, а також з країнами Східної та Центральної Азії. Ця диверсифікація сприяє стабільності торговельних потоків та відкриває можливості для розширення торговельних зв'язків в майбутньому.

Аналіз товарної структури торгівлі України та Польщі свідчить про наявність широкого спектру товарів, які обмінюються між цими країнами. Обидві країни активно торгують промисловими товарами, сільськогосподарською продукцією, машинами та обладнанням. Великий обсяг торгівлі із застосуванням цих товарів свідчить про потенціал для подальшого розвитку співробітництва та взаємовигідного обміну між Україною та Польщею.

Аналіз потенційних переваг та проблем в торгівлі між Україною та Польщею розкриває можливості для поліпшення співробітництва та взаємовигідного обміну між цими двома країнами. Переваги включають різноманітність товарів, які можуть бути обмінювані, географічну близькість та історичні зв'язки, а також спільне членство в Європейському Союзі. Проте, існують виклики, такі як торговельні бар'єри, різниця у стандартах та регуляторних вимогах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. Heckscher-Ohlin theory. Encyclopedia Britannica. 2021. URL: <https://www.britannica.com/topic/Heckscher-Ohlin-theory> (дата звернення: 01.05.2023).
2. Datskiv I. Становлення та розвиток українсько-польських відносин у геополітичному просторі наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. Eminak. 2019. № 2(26). С. 141–148. URL: [https://doi.org/10.33782/eminak2019.2\(26\).300](https://doi.org/10.33782/eminak2019.2(26).300) (дата звернення: 08.06.2023).
3. European Pravda. Poland and ukraine preparing new cooperation agreement. European Pravda. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/eng/news/2023/04/5/7159258/> (дата звернення: 17.05.2023).
4. Focus on ukraine - what has the polish scientific community done and will do for ukraine? Conference report. Uniwersytet Gdański. URL: <https://ug.edu.pl/news/en/5074/focus-ukraine-what-has-polish-scientific-community-done-and-will-do-ukraine-conference-report> (дата звернення: 24.05.2023).
5. Foreign trade in goods by partner countries. Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zd/ztt_za_kr_partner/ztt_za_kr_partner_e/Arch_ztt_za_kr_partner_e.htm (дата звернення: 17.05.2023).
6. Khomutenko L. I., Domashenko M. D., Havrylina A. V. International economic relations : Study guide. Sumy : Sumy State University, 2020. 213 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80666/1/Khomutenko_MEV.pdf (дата звернення: 12.05.2023).

7. Larson J. L. An inquiry into the nature and causes of the wealth of nations. *Journal of the early republic*. 2015. Т. 35, № 1. С. 1–23. URL: <https://doi.org/10.1353/jer.2015.0003> (дата звернення: 01.05.2023).
8. Lerner A. P. Factor Prices and International Trade // *Economica*. — 1952. — Т. 73, № 19 (16 квітня). — С. 1–15.
9. Poland (POL) and ukraine (UKR) trade | ОЕС. ОЕС - The Observatory of Economic Complexity. URL: <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/pol/partner/ukr> (дата звернення: 02.05.2023).
10. Poland (POL) exports, imports, and trade partners | ОЕС. ОЕС - The Observatory of Economic Complexity. URL: <https://oec.world/en/profile/country/pol> (дата звернення: 02.05.2023).
11. Poland trade | WITS data. World Integrated Trade Solution (WITS) | Data on Export, Import, Tariff, NTM. URL: <https://wits.worldbank.org/CountrySnapshot/en/POL> (дата звернення: 18.05.2023).
12. Porter M. Competitive advantage of nations. *Competitive intelligence review*. 1990. Т. 1, № 1. С. 14. URL: <https://doi.org/10.1002/cir.3880010112> (дата звернення: 01.05.2023).
13. Protsko N. Двостороння торгівля між Україною та країнами ЄС. Польща посіла 1 місце. *vpolshchi.pl*. URL: <https://vpolshchi.pl/dvostoronnya-torgivlya-mizh-ukrayinoyu-ta-krayinami-yes-pol-sha-posila-1-6903890217691840a> (дата звернення: 26.05.2023).
14. Totska O. Зовнішня торгівля товарами України з польщею, румунією, словаччиною та молдовою: аналіз і прогнозування. *Economic journal of lesya ukrainka volyn national university*. 2022. Т. 2, № 30. С. 90–98. URL: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-02-90-98> (дата звернення: 08.06.2023).
15. Ukraine (UKR) exports, imports, and trade partners | ОЕС. ОЕС - The Observatory of Economic Complexity. URL: <https://oec.world/en/profile/country/ukr> (дата звернення: 01.05.2023).

16. Ukrainska Pravda. Ukraine and Poland agreed to involve Polish businesses in Ukraine's reconstruction. Ukrainska Pravda. URL: <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2023/04/6/7396792/> (date of access: 12.05.2023).

17. Ukrinform. Україна закликає Польщу до довгострокових капітальних інвестицій. Укрінформ - актуальні новини України та світу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3586704-ukraina-zaklikae-polsu-do-dovgostrokovih-kapitalnih-investicij.html> (дата звернення: 25.05.2023).

18. Ukrinform. Україна і Польща. Століттями поруч, а віднині й довіку разом. Укрінформ - актуальні новини України та світу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3541060-ukraina-i-polsa-stolittami-porus-a-vidnini-j-doviku-razom.html> (дата звернення: 26.05.2023).

19. Гарбера О. Є. Теоретичні основи дослідження міжнародного ринку послуг в світовій економічній системі. Інвестиції: практика та досвід. 2009. ЗАГ. ПИТАННЯ ЕКОНОМІКИ, № 24. С. 52–56. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/24_2009/18.pdf (дата звернення: 01.05.2023).

20. Григорова-Беренда Л. І., Шуба М. В. Теорія і практика зовнішньої торгівлі : навч. посіб. Харків : Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2016. 136 с. URL: [http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/12492/2/УчебнПособВнешнТорг\(чистовой%20макет\).pdf](http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/12492/2/УчебнПособВнешнТорг(чистовой%20макет).pdf) (дата звернення: 01.05.2023).

21. Губицький Л. В., Мельник Г. М. Торговельно-економічні відносини України та республіки Польща (1991–2021 рр.). Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. 2021. № 8. С. 99–118. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-745x.8.2021.249028> (дата звернення: 08.06.2023).

22. Гурак І. Республіка Польща як один із ключових партнерів України на міжнародній арені. Sprawy międzynarodowe. 2018. Т. 71, № 3. С. 195–242. URL: <https://doi.org/10.35757/sm.2018.71.3.11> (дата звернення: 08.06.2023).

23. Декларація про принципи та основні напрямки розвитку українсько-польських відносин. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/616_176 (дата звернення: 02.05.2023).

24. Договірно-правова база між Україною та Польщею. Посольство України в Республіці Польща. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/233-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju> (дата звернення: 02.05.2023).

25. Економічна правда. Об'єднані спільними інтересами: перспективи економічної співпраці Польщі й України. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/07/22/689503/> (дата звернення: 25.05.2023).

26. Економічне співробітництво польщі з Україною. КПІ ім. Ігоря Сікорського. URL: <https://kpi.ua/1423-2> (дата звернення: 18.05.2023).

27. Експорт і транзит зерна через Польщу - 10% від усіх поставок української агропродукції - FINBALANCE. FINBALANCE. Все про економіку та фінанси. URL: <https://finbalance.com.ua/news/na-eksport-i-tranzit-zerna-cherez-polshchu-pripadalo-10-vid-zahalnikh-postavok-ahroproduktisi> (дата звернення: 05.05.2023).

28. Желіховський С. Як змінилися відносини України та Польщі за час великої війни. LB.ua. URL: https://lb.ua/world/2023/01/04/540931_yak_zminilisy_vidnosini_ukraini.html (дата звернення: 03.05.2023).

29. Кордон проходити удвічі швидше? Україна та Польща запуснуть єдині пункти пропуску. Vikna. URL: <https://vikna.tv/dlia-tebe/novyny-ukrayiny/ukrayina-i-polshha-zapustyat-na-kordoni-yedyni-punkty-propusku/> (дата звернення: 23.05.2023).

30. Країни за товарною структурою зовнішньої торгівлі. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 25.05.2023).

31. Міжнародний Центр Перспективних Досліджень. Майбутнє економіки України. Міжнародний центр перспективних досліджень. 2007. URL: https://icps.com.ua/assets/uploads/images/images/eu/futureeconomyukraine_u.pdf (дата звернення: 01.05.2023).

32. На кордоні з Польщею запровадять спільний митний контроль. Варіанти. URL: <https://varianty.lviv.ua/88414-na-kordoni-z-polshcheiu-zaprovadiat-spilnyi-mytnyi-kontrol> (дата звернення: 23.05.2023).

33. Не «дешева» робоча сила: як війна зруйнувала стереотип про українських заробітчан у Польщі. Заборона. URL: <https://zaborona.com/yak-vijna-zrujnuvala-stereotyp-pro-ukrayinskyh-zarobitchan-u-polshhi/> (дата звернення: 18.05.2023).

34. Панчишин С. М. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: підручник: у 2 кн. / С. М. Панчишин, П. І. Островецький, В. Б. Буняк та ін. ; за ред. С. М. Панчишина, П. І. Островецького. — Кн. 1 : Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка. — 2-ге вид., виправл. і доповн. — К. : Знання, 2013. — 615 с. ISBN 978-617-07-0151-0

35. Політичні відносини між Україною та Польщею. Посольство України в Республіці Польща. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/228-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju> (дата звернення: 22.05.2023).

36. Польсько-українські відносини: потенціал – більший за проблеми | Громадський Простір. Громадський Простір | Усе для третього сектору в одному порталі. URL: <https://www.prostir.ua/?news=polsko-ukrajinski-vidnosyny-potentsial-bilshyj-za-problemy> (дата звернення: 02.05.2023).

37. Польща. Дія Бізнес. URL: <https://export.gov.ua/country/103-polshcha> (дата звернення: 26.05.2023).

38. Савельєв Є. В. Україно-польські економічні відносини у контексті стратегічного партнерства /Є. В. Савельєв, В. В. Мельник, С. І. Чеботар. – Т.: Економ. думка, 2003. – 344 с.

39. Угода між Урядом України і Урядом Республіки Польща про торгівлю та економічне співробітництво. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/616_019 (дата звернення: 02.05.2023).

40. Україна - Польща в Україні. Польща в Україні. URL: <https://www.gov.pl/web/ukraina-uk/ukraine> (дата звернення: 23.05.2023).